

'Ik heb van Rappard en zijn bende in de goot getrapt waar ze horen', zou Schmidt volgens een wellicht wat gechargeerde weergave tegen Mussert gezegd hebben, 'maar misschien is er wel wat bij dat u nog gebruiken kunt, vis 't er dan maar uit op.'¹ Mussert had daar niet veel behoefte aan en de meeste NSNAP'ers voelden er niets voor, zich achter een leider te scharen die zij meer dan een jaar lang (sommigen nog veel langer) als een ridicule figuur beschouwd en bestreden hadden. 'Heer, verlos ons van Toon de Soep', voegde één hunner begin januari '42 als een post scriptum aan een brief toe² en toen de gehoorzame van Rappard aan het einde van die maand aan zijn kader meedeelde dat de NSNAP in de NSB diende op te gaan, sloegen 'grote kerels aan het huilen als kinderen, vrouwen vielen flauw',³ 'die *Versammlung*', aldus de *Sicherheitsdienst*, 'verlief überaus stürmisch. Wiederholt wurde mit Sieg-Heil-Rufen auf den Führer gegen eine Eingliederung in die NSB protestiert.'⁴

Van de ca. vijftienduizend NSNAP'ers vonden niet veel meer dan zeventienhonderd een plaats in de NSB, hetzij als lid, hetzij als sympathisant; vermoedelijk gaf zich een groter aantal later als 'begunstigend lid' van de Germaanse SS in Nederland op. Van Rappard verdween naar Duitsland waar hij in de zomer van '44 nog zijn best deed, daar werkzame NSB'ers de ogen te openen voor het Grootduitse ideaal.

★

Op 12 december '41 vond in de *Reichskanzlei* te Berlijn Musserts eedsaflegging aan Hitler plaats. Mussert had daar zwaar aan getild. Hij had tevoren een verklaring opgesteld⁵ die hij, alvorens de eed af te leggen, in het Nederlands wilde voorlezen. In die verklaring gaf hij de redenen aan waarom hij Hitler trouw wilde zweren: hij, Mussert, had al een uit WA-mannen bestaand bataljon van het Vrijwilligerslegioen op Hitler beëdigd; hij stelde zich voor, in het vervolg 'die personen en formaties welke een Germaanse opgave gaan vervullen' (de Nederlandse SS bijvoorbeeld), dezelfde eed af te nemen, 'de logische consequentie daarvan is', schreef Mussert, 'dat ikzelve de eed van trouw aan u als Germaans *Führer* afleg in deze vorm: 'Ik zweer U,

¹ P. Kiès: 'Generalkommissar Schmidt' (1952), p. 2 (Doc I-889, c-6). ² Brief, 1 jan. 1942, van H. H. aan H. C. F. P. (Doc I-1362, a-5). ³ Brief, 27 jan. 1942, van H. C. F. P. aan H. H. (NSNAP-van Rappard, 2 b). ⁴ 'Meldungen aus den Niederlanden', 79 (?) (eind jan. 1942), p. 13. ⁵ Tekst in *Het Proces Mussert* (1948), p. 321-22.